

ביאורים

איגרת זו נכתבה כמענה של הרב קוק לאחיו. מתוך דבריו אפשר להבין שזו תשובה על שאלתו מדוע הרב קוק אינו מוסר שיעורים בהלכות אמונות ודעות. הרב קוק ענה שהוא מוסר שיעור שכזה כבר שנתיים. אך זה לא שיעור על פי נושאים, אלא סביב ספר. הספר שהרב קוק בחר ללמד הוא ספר הכוזרי של רבי יהודה הלוי. מלבד המעלות הייחודיות שיש בשיטתו ובדרכו של ספר הכוזרי, הוא נבחר מפני שהוא עוסק בכל חלקי פנימיות התורה: בין במושגים בקבלה ובספר היצירה, בין בביורורים שכליים, ובין בעבודת ה' של האדם ותיקון מידותיו. דרך ספר זה נוגע הרב קוק בשיטות שונות ביהדות, מבאר אותן, ומכריע מהי המחשבה השלמה הנוצרת ממכלול הדעות השונות.

אף על פי שבדרך זו יש חשש שאם יזכיר הרב קוק דעות של הוגי דעות שלא נוהגים כמותן, יבואו אנשים ויאמרו שהרב קוק חושב כמו אותם הוגי דעות, ויזיאו עליו לעזו ויבינו אותו באופן לא נכון, הרב קוק כלל לא חושש. כמו שבעולם ההלכה גם הגמרא וגם הבית יוסף הזכירו דעות של אמוראים וראשונים שלא נפסקו להלכה ופלפלו בדבריהם, ואף אחד לא מסיק מכך הלכה למעשה, כך גם בעולם האמונה: כאשר לומדים אותה בעיון ובעמקות, אין חשש שנושפע מדעות לא נכונות בתפיסת העולם היהודית.

חשש נוסף הוא שאם בנקודה מסוימת לא נלך בשיטת אותו ספר שאנו עוסקים בו, יתעורר זלזול בחשיבותו וקדושתו של הספר או של מחברו. גם לזה לא חושש הרב כיון שהלימוד הוא קבוע ורחב ונעשה בכובד ראש, והכרעה כשיטה אחת ממרחבי הקודש של היהדות לא מאיימת על שיטה אחרת.

זו הדרך היחידה להראות את הגודל של התורה לעיני כל. להחזיר את לימוד פנימיות התורה למקום הראוי לו - ללימוד אותו באופן מסודר ושיטתי. כך נִחֵיה את דור הבנים, הצמא לתפיסת עולם יהודית כוללת ומעמיקה.

הרחבות

• לימוד אמונה - מביא את הגאולה

יְדַעַתְּ שְׁלֵעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי רַק בְּהִשָּׁבָה לְתַחִיָּה אֶת תּוֹרַת אֲמֶת... תְּלִי תִקּוּן עוֹלָמִים. הרב קוק כותב במקומות רבים שדווקא בימי אתחלתא דגאולה, שיבת ישראל לארצו ובניין הארץ צריך להתחזק בלימוד האמונה בקביעות ובהעמקה. הדברים מובנים על פי מה שכותב הרב קוק ביחס ללימוד סתרי תורה, ומתוך זה אפשר להשליך ללימוד האמונה: "סתרי תורה מביאים את הגאולה, משיבים את ישראל לארצו, מפני שתורת אמת בעז הגיונה הפנימי דורשת בהרחבתה את הנשמה השלמה של האומה, והאומה מתחילה על ידה להרגיש את הכאב של הגלות, ואיך שאי אפשר כלל שצביונה יצא אל הפועל כל זמן שהיא דחופה וסחופה על אדמת נכר. אבל כל זמן שאור התורה העליונה הוא חתום ועזוק, אין התביעה הפנימית של שיבת ציון מתעוררת בעומק אמונה..." [אורות התחיה, סד; שמונה קבצים, ד, יט].

הרב קוק מסביר שהעיסוק בסגולת ישראל, באחדותה של האומה, ובחשיבות תקומתה - מביאים בצורה מעשית לגאולת ישראל. הלימוד מביא את עם ישראל להבין שיסוד חייו שונה משאר העמים, ומתוך כך נולד רצון עמוק לבנות את חיי האומה בארצה ובעצמאות משלטון זר. הרב קוק כותב שעם יסודות אלה נפגשים בלימוד סתרי תורה. כידוע, יש שלבים בלימוד התורה, ולכן רק מי שמילא כרסו בתורת הנגלה ראוי שיעסוק בסתרי תורה. אולם גם לימוד אמונה ומחשבת ישראל עוסק בביורר יסודות אלה (סגולת ישראל, ארץ ישראל, גאולה, תחיית האומה) על כן אפשר לומר שלימוד אמונה - מביא לגאולת ישראל.

על דבר האפשרות של שעורי הלכות דעות וכל החלק הרוחני שבתורה. על מדוכה זו ישבתו עין ועדנים ותודה לאל שהנני זה יותר משנתיים מרצה שעורים קבועים, איזה פעמים בשבוע, את הכוזרי, בתור ספר המתפשט בהגיונותיו על רב המקצועות של הלכות דעות על פי דרכו, ושהוא בעצמו כולל תמציות של שטות עמקות ורחבות, ואגב הנני פמוכן נפגש בדרך הלמוד עם הברורים של יתר השטות, והפרטים השכליים והמוסריים הרבים היוצאים מהן. וכשם שאין לחוש כשפמרצים שטות שונות בהלכה, ומפלפלים בהן, מפני הבליהם של הצדוקים למיניהם שפרשו לחוץ, כי אנו יודעים שהננו מבארים ודורשים את התורה לאמתתה, על פי הוראת חז"ל הנאמנים, ראשונים ואחרונים, כן אין לנו לחוש מפני שבושי ההלכות הללו מאותן שלא שמשו כל צרכם, אם רק נעסק במקצע של תורה זה, בדרך שקידה וקביעות, לא בדרך העברה ונמנום. וכבר ידעת שלעניות דעתי רק בהשבה לתחיה את תורת אמת ואמונה באמת, בכל הגדל, הרחב והעמק היותר אפשריים, תלי תקון עולמיים, וכל המסתעף לו, להאיר עינינו ולשמח לבנו ולגדל כחות מבחרי בנינו בתפארת אמת, לגדל כבוד התורה והוגיה, ולישר דרכי החיים לעם ד' הגוי כלו, בדרך נעם קדש ושלום.

(אגרות הראיה, אגרת תקא)

על מדוכה זו ישבתי - עסקתי בברור ענין זה. עין ועדנים - זמן רב. ואגב - אגב העיסוק בכוזרי. שלא שמשו כל צרכם - תלמידים שלא הבינו את דעת רבותיהם נכונה.

